

การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

The Curriculum Evaluation of General Education at Srinakharinwirot University

ปองทิพย์ เทพอารีย์ (Pongtip Theparee)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรีปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ. 2560 และให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) และอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้แนวคิดการประเมินหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักของแฮมมอนด์ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติด้านการจัดการเรียนการสอน และมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการผู้ใช้หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 มิติดังนี้

มิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ความคิดเห็นของมิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.13) ผลจากการสนทนากลุ่มในประเด็นมิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีผู้แทนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่ามีความคิดเห็นมุมมอง และวิธีการบริหารที่แตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัย

มิติด้านการจัดการเรียนการสอน ความคิดเห็นของด้านมิติด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.08) ผลจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นมิติด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมสนทนา ส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning แต่บางรายวิชาใช้การจัดกิจกรรมเป็นหลัก โดยบรรยายในห้องเรียนขนาดใหญ่ อัตราส่วนระหว่างผู้สอนและผู้เรียนยังไม่สมดุล คือ ผู้สอน 1 คน : ผู้เรียน 100 คน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

** อาจารย์ ดร.ประจำสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทรศัพท์ 02-6495000 ต่อ 12018

มิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน ความคิดเห็นของมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.10) ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมสนทนา มีการประเมินผลการเรียนรู้ครบใน 5 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ.2560 เพื่อให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum) ที่รวมประสบการณ์ในการเรียนจากหลาย ๆ สาขาวิชามาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ โดยเน้นทักษะที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นประเด็นในการขึ้นนำความรู้หลัก โดยการพัฒนาหลักสูตรเป็นแบบหลักสูตรสหสัมพันธ์ (correlate curriculum) ที่ผู้สอนในแต่ละรายวิชาสามารถวางแผนร่วมกันในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้เนื้อหาหลาย ๆ วิชามาช่วยกันสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียน การวัดประเมินผลผู้เรียนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ต้องไม่เน้นวัดความรู้ ความจำ เรียนแล้วต้องเกิดทักษะ

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์

Abstract

The purpose of this research was to evaluate Srinakharinwirot University's General Education curriculum (Bachelor's degree level, B.E. 2552) as a guideline for the development of the general education curriculum for B.E. 2560 (2017) academic year in accordance to Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF) and the unique identity of the University. The research used Hammond's objective-driven curriculum evaluation model to assess all 3 dimensions: institution, instruction, and learning outcomes. The samples groups were 30 instructors. The research instrument used for collecting data was a five-rating scale questionnaire, focus group and informal interview of the academic administrators. Frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation were utilized for data analysis.

Institution: The opinions of the administration of General Education at Srinakharinwirot University were statistically at much appropriate level ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.13). Focus group discussions by representatives from King Mongkut's University of Technology Thonburi, Chandrakasem Rajabhat University, Sripatum University, and Srinakharinwirot University yielded different opinions and perspectives in the implementation methods.

Instruction: The opinions of the instruction of general education at Srinakharinwirot University were statistically at maximum appropriate level ($\bar{x}$ = 4.64, S.D.= 0.08). Focus group discussions found that most of the University's representatives used active learning method but in some curriculums activity-based learning was used. The instruction's model in liberal art curriculum were active learning in diversities which are self-directed learning, team learning, collaborative learning were most appropriate level. The ratio of the instructors and students, which was 1:100, was not balanced.

Learning outcomes: the opinions were statistically at much appropriate level ($\bar{x}$ = 4.18, S.D.= 0.10). Focus group discussions by the University representatives were evaluated all 5 domains of the learning outcome according to the national curriculum standards: ethical and moral development, knowledge, cognitive skills, interpersonal skills and responsibility, as well as analytical and communication skills.

The guideline for the development of the general education curriculum for B.E. 2560 (2017) academic year in accordance to Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF) and the unique identity of the University would be focused on the integrated curriculum, administration that combined learning experiences from multiple disciplines into groups or categories, emphasizing on learners and social issues. Using correlated curriculum method to develop the curriculum, instructors would be able to plan collaboratively to provide related learning experiences by combining multiple learning contents into knowledge. The evaluation of learners could be done in many shapes and forms but should not be focused solely on knowledge and memorization, rather it should be on learning to develop new skills.

Keywords: Course Evaluation, General education, Hammond's assessment model

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถใช้ชีวิตจากการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ในสังคมอย่างมีคุณภาพ (อ้าง บัณฑิต, 2542: 163) หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการด้านวิชาการ การเป็นวิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ทางด้านวิชาชีพ ความคิด ความสามารถ ความดี รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาทั้งความรู้ และสังคม แต่หลักสูตรระดับอุดมศึกษายังประสบปัญหาเสมอมา โดยเฉพาะคุณภาพของบัณฑิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีปัญหาในด้านการจัดการศึกษา การบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 2,8-9) การประเมินหลักสูตรเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนคุณภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร แนวทางการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นกระบวนการที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ช่วยให้สามารถตัดสินใจ ในการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกหลักสูตร โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ทุกสาขาวิชาชีพต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะด้านต่างๆ ที่ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ทำงานแทนได้ ทำให้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการประเมินหลักสูตรจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายสำคัญสรุปได้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร 2) เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร 3) เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตอบสนองความต้องการของสังคมเพียงใด เหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่และ 4) เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร โดยเฉพาะผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ (ทศนาแถมณี, 2544: 134; มาร์ต พัฒนาผล. 2555: 8; Ornstein & Hunkins, 1998:320)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อตรวจสอบ และประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การประเมินด้านต่างๆ 3 มิติ คือ 1) มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร 2) มิติด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ การจัดชั้นเรียน และ 3) มิติด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย พฤติกรรมด้านความรู้คิด พฤติกรรมด้านทักษะ และพฤติกรรมด้านเจตคติ (มาร์ต พัฒนาผล, 2555: 112-115)

หมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไปได้ถูกบรรจุอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ว่าด้วยหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 โดยใช้คำว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป กำหนดให้วิชาพื้นฐานทั่วไปให้มีจำนวนอย่างน้อย 30 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไม่น้อยกว่าหมวดละ 6 หน่วยกิต โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีโลกทัศน์กว้าง มีความสมดุล รู้จักเข้าใจสังคมอย่างดี ต่อมาในประกาศทบวงมหาวิทยาลัย

เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532 ได้เปลี่ยนชื่อจากหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จนถึงปัจจุบัน นอกเหนือจากการเปลี่ยนชื่อ ยังมีการเพิ่มเติมจุดมุ่งหมาย การกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่ครบถ้วนสมบูรณ์ของความเป็นบัณฑิต ครอบคลุมความรู้กว้าง มีโลกทัศน์กว้าง เพื่อตนเองและผู้อื่น สิ่งแวดล้อม รวมทั้งตระหนักในคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ปรับจุดมุ่งหมายใหม่ในปี พ.ศ. 2533 เพื่อสร้างบัณฑิตที่สมบูรณ์ในทุกด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) เป็นผู้มีความสุจริต 3) เป็นผู้มีความรู้รอบกว้างไกล 4) เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เป็นผู้มีความสมรรถภาพและสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ และ 6) เป็นผู้มีความจริงใจและสามารถคิดอย่างมีเหตุผล (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2550: 6,45-53)

ในยุคปัจจุบัน หรือยุคศตวรรษที่ 21 นี้ การขยายตัวของความรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่สามารถควบคุมได้ การศึกษาหาความรู้ไม่ได้ยึดติดกับขนบธรรมเนียมปฏิบัติต่อไป ทุกคนมีสิทธิในการเรียนรู้ ไม่มีการแบ่งแยกหรือกีดกันการเข้าถึงองค์ความรู้ในปัจจุบัน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะด้านความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพัฒนาตนเองและสังคม การเรียนรู้จึงต้องมุ่งเน้นการคัดกรองความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่ได้รับมาอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เหตุผล รวมทั้งสติปัญญา การขยายตัวของระบบการศึกษาที่มุ่งผลิตบุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่สามารถฝึกฝนผู้เรียนด้วยทักษะและความชำนาญด้านวิชาชีพได้เหมือนอดีต เนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การฝึกฝนแบบเดิมๆ มีข้อจำกัด จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างทักษะที่จำเป็นในยุคศตวรรษที่ 21 นี้อย่างมาก ทั้งทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ที่เน้นทางด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ ทักษะด้านสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างหลากหลาย และทักษะชีวิตและอาชีพ ที่จะมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆ มีทักษะในการเข้าสังคม และข้ามวัฒนธรรม ซึ่งทักษะเหล่านี้จะส่งเสริมให้บัณฑิตประสบความสำเร็จได้ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต และการมีอุปนิสัย มีจริยธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ความต้องการบัณฑิตในยุคปัจจุบันนี้ จึงต้องประกอบด้วยทักษะการเปลี่ยนแปลงจากภายใน (transformative learning) เป็นการเรียนรู้ รวมทั้งฝึกฝนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง เพื่อการดำรงชีวิตและอาชีพ สามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น นอกเหนือจากความรู้ในด้านเนื้อหาสาระ เป็นทักษะที่สำคัญ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานในการปลูกฝังทักษะนี้ให้กับผู้เรียน สามารถทำให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ และทักษะในด้านต่างๆ เหล่านี้ได้ ผู้เรียนได้รับความรู้ต่างๆ อย่างกว้างขวาง สามารถประมวลหรือบูรณาการความรู้ที่ได้รับมา เป็นรากฐานการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างความรู้ ความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ดังนั้นหมวดวิชาศึกษาทั่วไปต้องพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา โดยการปรับเปลี่ยนเนื้อหาด้านความคิด องค์ความรู้ และรายวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องรับกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและกระแสสังคม เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มีทักษะในการดำรงชีวิต และสร้างวิสัยทัศน์ในการมองทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกและกระแสสังคมได้ตามความเป็นจริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 17-19; วิจารณ์ พานิช, 2012: 132)

การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงเป็นการสะท้อนคุณภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และแนวทางการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับ

บริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความต้องการแรงงานในตลาดแรงงานปัจจุบัน โดยการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่ครบถ้วนสมบูรณ์ คุณธรรม จริยธรรม นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF : HEd) เป็นกระบวนการในการดูแลเชิงคุณภาพ ที่แสดงความเชื่อมโยงของระบบการศึกษาของประเทศไทยเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2558: 177-178)

1. โครงสร้างของระดับการศึกษา และจุดเน้นของโครงสร้างนั้น ในระดับอุดมศึกษา หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมี 30 หน่วยกิต

2. คุณวุฒิของผู้จบการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีผลลัพธ์อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. กระบวนการและเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ทั้ง 5 ด้าน เป็นการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา

4. แนวทางปฏิบัติ เป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงาน มีการฝึกฝน และพัฒนาตนเองก่อนหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ปรับปรุงตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) โดยทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีจะต้องมีเนื้อหาหลักสูตรในสัดส่วน วิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนหน่วยกิตอย่างน้อย 30 หน่วยกิต โดยคุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (มารุต พัฒนาผล, 2555: 10)

หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี ปี พ.ศ. 2552 ยังคงดำเนินตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2548 และแนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 ได้มีการอธิบายความบางส่วนให้ชัดเจนขึ้น โดยการเพิ่มหมวดของผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF: HEd)

จากงานวิจัยการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของ พิสมัย จารุจิตติพันธ์ และวราคม ที่สุกะ (2537) ผลการประเมินหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปบังคับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ. 2534) พบว่าสภาพการจัดหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ผู้สอนแต่ละรายวิชาควรมีจำนวนมากกว่า 1 คน เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดตารางสอนและเพื่อให้ผลิตได้มีความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย สภาพการจัดหลักสูตรในด้านโครงสร้างมีความเหมาะสม เนื้อหาสาระของทุกกลุ่มรายวิชามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับดี ส่วนประสิทธิผลการจัดหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการประเมินหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นระยะ เพื่อปรับพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชา

ศึกษาทั่วไปให้มีความสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในมิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติด้านการจัดการเรียนการสอน และมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน
2. เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ. 2560 ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) และอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไประดับปริญญาตรี ปี พ.ศ. 2552 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group discussion)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 คน และบัณฑิตที่จบหลักสูตรในระดับปริญญาตรีทุกคณะ ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 3,876 คน การสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 คน ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม
3. หัวหน้าสำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
4. ผู้อำนวยการสำนักงานหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
5. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์ผู้ร่วมจัดทำหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จากทุกคณะที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
7. เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานรายวิชา ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิชาการที่ใช้หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3 คณะ คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะนวัตกรรมการสื่อสารสังคม และคณะสังคมศาสตร์

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามเพื่อประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ.2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้แนวคิดในการประเมินหลักสูตรโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักของ แอมมอนด์ ใน 3 มิติ ได้แก่

- 1) มิติด้านสถาบัน ประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
- 2) มิติด้านการจัดการเรียนการสอน ประเมินการจัดการเรียนการสอน และ
- 3) มิติผลลัพธ์ ประเมินด้านพฤติกรรมผู้เรียน

โดยใช้มาตรวัด Likert Rating Scale 5 ระดับ

ตอนที่ 1 ด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ประกอบด้วยข้อคำถาม

- ความคิดเห็นในด้านการบริหารและพัฒนาอาจารย์
- ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

ตอนที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยข้อคำถาม

- ด้านการวางแผนการสอน
- ด้านวิธีการสอน
- พฤติกรรมการสอนทั่วไป

ตอนที่ 3 ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม

- พฤติกรรมด้านความรู้
- พฤติกรรมด้านเจตคติ
- พฤติกรรมด้านทักษะ

แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นครอนบาคอัลฟา (Cronbach's alpha) = 0.86

2. การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นข้อคำถามใน 3 ประเด็น ดังนี้

2.1. ด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หัวข้อในการสนทนาคือ จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยเน้นไปที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการหลักสูตรสถาบันต่างๆ มีความเป็นระบบหรือไม่

2.2. ด้านการจัดการเรียนการสอน

- วิธีการจัดการเรียนรู้
- การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู่มากที่สุด โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

- เนื้อหาสาระ กับเนื้อหา ควรเป็นอย่างไร โดยเฉพาะการบูรณาการในด้านเนื้อหาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพเฉพาะ และสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียน

2.3. ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

ผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สามารถสรุปผลการวิจัยตามมิติที่ประเมิน 3 มิติดังนี้

1. มิติการประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. มิติการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน
3. มิติการประเมินด้านพฤติกรรมผู้เรียน

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 มิติการประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไปผู้สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 คน มีดังนี้

ตารางที่ 1 การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติการประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

มิติการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
ด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป			
1. การบริหารและพัฒนาอาจารย์	4.19	0.17	มาก
2. การบริหารจัดการหลักสูตร	4.12	0.12	มาก
3. กระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล	4.24	0.10	มาก
ระดับความคิดเห็นเฉลี่ย	4.18	0.13	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า มิติการประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หัวข้อ การบริหารและพัฒนาอาจารย์ ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.17) หัวข้อ การบริหารจัดการหลักสูตร ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.12) หัวข้อ กระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.10) ค่าเฉลี่ยรวมด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.13)

ผลจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นมิติด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป โดยมีผู้แทนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่ามีความคิดเห็นมุมมอง และวิธีการบริหารที่ไม่แตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัย โดยการบริหารและพัฒนาอาจารย์มีส่วนสำคัญทำให้ผู้สอน เกิดวิธีคิดและแนวปฏิบัติที่ดีในการสอนวิชาศึกษาทั่วไป

ผลการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 มิติการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติการประเมินการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

มิติการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1. การวางแผนการสอน	4.71	0.09	มากที่สุด
2. วิธีการสอน	4.62	0.10	มากที่สุด
3. พฤติกรรมการสอนทั่วไป	4.65	0.07	มากที่สุด
ระดับความคิดเห็นเฉลี่ย	4.64	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า มิติการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน หัวข้อ การวางแผนการสอน ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.09) หัวข้อ วิธีการสอน ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.10) หัวข้อ พฤติกรรมการสอนทั่วไประดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.07) ค่าเฉลี่ยรวมด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.08)

ผลจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นมิติด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า วิธีการสอนบางมหาวิทยาลัยใช้ Active Learning ทุกวิชามีลักษณะเป็น Active Learning ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม บางมหาวิทยาลัยเน้นกิจกรรมไม่เน้นบรรยาย ในบางรายวิชาควรปรับให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับคำนิยามและบริบทที่เปลี่ยนไปของสังคมและควรนำข้อเสนอแนะจากบัณฑิตผู้สำเร็จรายวิชามาพิจารณาประกอบการปรับรายวิชา รวมทั้งนิสิตแต่ละคณะ แต่ละรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงไป จึงควรนำมาพิจารณาร่วมด้วย

ผลการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 มิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีดังนี้

ตารางที่ 3 การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติการประเมินด้านพฤติกรรมผู้เรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

มิติการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
ด้านพฤติกรรมผู้เรียน			
1. ด้านความรู้	4.11	0.10	มาก
2. ด้านเจตคติ	4.01	0.17	มาก
3. ด้านทักษะ	4.20	0.03	มาก
ระดับความคิดเห็นเฉลี่ย	4.18	0.10	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า มิติการประเมินด้านพฤติกรรมผู้เรียน หัวข้อ ด้านความรู้ระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.10) หัวข้อ ด้านเจตคติระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.17) หัวข้อ ด้านทักษะระดับความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.03) ค่าเฉลี่ยรวมด้านพฤติกรรมผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.10)

ผลจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็นมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน พบว่า ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมสนทนา มีการประเมินผลการเรียนรู้ครบใน 5 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตรงกับการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นข้อคำถามใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน

1. ด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป แต่ละมหาวิทยาลัย มีการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไป ผลการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แยกตามประเด็นย่อย คือ จุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยศรีปทุม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เน้นไปที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยบรรยายในห้องเรียนขนาดใหญ่ โดยมีอาจารย์ประจำห้อง เป็นการอภิปรายกลุ่ม มีการมอบหมายงาน ในห้องย่อย มีการนำโจทย์จากห้องใหญ่มาให้สิตนศึกษาไปทำกิจกรรม มีการบันทึกจำนวนชั่วโมงที่ไปทำกิจกรรม โดยอาจารย์ประจำกลุ่มแบ่งงาน มอบหมายให้สิตนศึกษาไปทำ

การประเมินวัดผลการเรียนรู้ โดยวัดตามวัตถุประสงค์รายวิชา และตามกรอบการพัฒนานักศึกษาที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย หมวดวิชาศึกษาทั่วไปจะประเมินร่วมกับมหาวิทยาลัย ใช้เกณฑ์ Rubrics มีการแบ่งเกณฑ์ออกมาเป็นคะแนน และตัดเกรดในขั้นตอนสุดท้าย

3. ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมสนทนา มีการประเมินผลการเรียนรู้ครบใน 5 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การ

สื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตรงกับการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ รวมทั้งการประเมินอัตลักษณ์หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละมหาวิทยาลัยในวิชาศึกษาทั่วไป

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ. 2560

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปี พ.ศ.2560 เพื่อให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum) ที่รวมประสบการณ์ในการเรียนจากหลาย ๆ สาขาวิชามาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ โดยเน้นทักษะที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นประเด็นในการขึ้นนำความรู้หลัก โดยการพัฒนาหลักสูตรเป็นแบบหลักสูตรสหสัมพันธ์ (correlate curriculum) ที่ผู้สอนในแต่ละรายวิชาสามารถวางแผนร่วมกันในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้เนื้อหาหลาย ๆ วิชามาช่วยกันสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียน การวัดประเมินผลผู้เรียนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ต้องไม่เน้นวัดความรู้ ความจำ เรียนแล้วต้องเกิดทักษะ

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2552 การบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ตามรูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักของแฮมมอนด์ ใน 3 มิติ มิติสถาบัน ประเมินด้านการบริหารหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มิติการจัดการเรียนการสอน ประเมินการจัดการเรียนการสอน และมิติผลลัพธ์ ประเมินด้านพฤติกรรมผู้เรียน

มิติด้านการบริหารและพัฒนาอาจารย์ ได้รับการพัฒนาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากจำนวนอาจารย์และนิสิตนักศึกษาไม่สมดุล เนื่องจากทุกสาขาวิชาต้องเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นิสิตที่เรียนมีจำนวนมาก การจัดตารางการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล สำหรับทุกคณะทุกสาขาวิชา จึงเป็นเรื่องยาก จำนวนผู้สอนเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่มีคณะวิชาไม่มากและไม่หลากหลาย เป็นสาขาวิชากลุ่มใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้สะดวกกว่ามหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่มีสาขาวิชาที่มากและหลากหลาย อีกทั้งยังมีผู้สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ผู้สอนมีจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา หอมพุ่ม และคนอื่นๆ. (2559) พบว่าวัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม ทั้งแผนการดำเนินการเหมาะสมทั้งการพัฒนาอาจารย์และพัฒนาสาขาวิชา มีบุคลากรสนับสนุน มีการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นที่ยอมรับของสังคม (ชลธิชา หอมพุ่ม และคนอื่นๆ, 2559: 410)

มิติการจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสอนทุกคณะในมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลาย ผู้สอนต้องปรับแผนการสอนให้ตรงกับลักษณะของกลุ่มผู้เรียน ที่แตกต่างกัน ลักษณะวิชาและจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เป็นวิชาที่ต้องใช้การบูรณาการเนื้อหา และประสบการณ์ทางวิชาชีพของผู้สอนเข้าด้วยกัน ให้สัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ ดังนั้นคุณลักษณะของผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหา รวมทั้งสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพล มหาพันธ์. (2011)

พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หรือหมวดวิชาพื้นฐาน ด้านเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านผู้สอน การจัดรายวิชาไว้ในหลักสูตร และการนำไปใช้ มีความเหมาะสมระดับมาก (ภัทรพล มหาพันธ์, 2011: 263-272)

มีดีผลลัพธ์ ประเมินด้านผลลัพธ์ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งด้านอัตลักษณ์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรรัตน์ โชครุ่ง. (2557). ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของนิสิตตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใน 4 ด้าน คือ สำนักดี มุ่งมั่น สร้างสรรค์ และสามัคคี พบว่า คุณลักษณะของนิสิตตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (เพชรรัตน์ โชครุ่ง, 2557: บทคัดย่อ). รวมทั้งผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา คุณารักษ์. (2559) ที่พัฒนาหลักสูตรรายวิชาจริยธรรมและทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรจริยธรรมและทักษะชีวิต หลังการทดลองใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร รวมทั้งความคิดเห็นของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นว่ามีเหมาะสมมาก (กาญจนา คุณารักษ์, 2559: 1847-1858)

ข้อเสนอแนะ

จากการใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ ได้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังนี้

จัดเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum) ที่รวมประสบการณ์ในการเรียนจากหลายๆ สาขาวิชา มาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต โดยเน้นที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นหลัก โดยอาจจะทำหลักสูตรเป็นแบบสหสัมพันธ์ (correlate curriculum) ที่ผู้สอนในแต่ละรายวิชาสามารถวางแผนร่วมกันในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้เนื้อหาหลายๆ วิชามาช่วยกันแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ (ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์, 2557:11-12)

เอกสารอ้างอิง**ภาษาไทย**

กาญจนา คุณารักษ์. (2559). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจริยธรรมและทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์.” Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย

สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ ปีที่ 9, ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม): 1847-1858

ชลธิชา หอมฟุ้ง และคนอื่นๆ. (2559). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ ปีที่ 9, ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน-ธันวาคม): 408-420

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิพริ้นท์ (1991).

ทศนา แคมมณี. (2544). การประเมินหลักสูตร. ใน รวมบทความทางการประเมินโครงการ เล่มที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

พิสมัย จารุจิตติพันธ์ และวราคม ที่สุกะ. (2537). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เพชรรัตน์ โชครุ่ง. (2557). “คุณลักษณะของนิสิตตามอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.” ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2550). หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป หลักการและวิธีดำเนินการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2558). การอุดมศึกษา กับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2558). พูดเรื่องอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรพล มหาชน. (2011). “การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.” Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปีที่ 4, ฉบับที่ 2 (เดือนกันยายน-ธันวาคม): 263-272

มารุต พัฒนา. (2555). การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ เอ็น ปรีนท์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). “การผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21.” Suranaree J. Soc. Sci. 6, 2 (December): 129-152.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). สรุปสาระสำคัญแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: พริกหวานการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาศิลป
ศาสตร์ (Liberal Arts Education) ในสถาบันอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.

ภาษาต่างประเทศ

Ornstein, A., & Hunkins, F. (1998). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*. Boston:
MAL Allyn & Bacon.